

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าว เพื่อใช้ในการปลูกของเกษตรกรในจังหวัดแพร่ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษา 1) เพื่อศึกษาการตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวเพื่อใช้ในการปลูกของเกษตรกรในจังหวัดแพร่ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ต่อการเลือกพันธุ์ข้าว เพื่อใช้ในการปลูก 3) เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะในการปลูกข้าวของเกษตรกร

กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในการศึกษา มีจำนวน 398 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสัมภาษณ์เกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาจากการใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์

โดยสถิติวิเคราะห์ในการทดสอบสมมุติฐาน โดยใช้การทดสอบแบบไคสแควร์ (Chi Square) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพบุคคล สภาพของพื้นที่ ราคาข้าวแต่ละพันธุ์ ชนิดพืชที่ปลูกหลังฤดูทำนา ต่อการเลือกพันธุ์ข้าวที่ใช้ในการปลูก และวิเคราะห์โดยบรรยายสรุปปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการปลูกข้าว ที่ได้จากแบบสัมภาษณ์สามารถปลูกผลการวิจัยได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่ร้อยละ 38.4 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 29 ปี สูงสุด 71 ปี อายุเฉลี่ย 49.9 ปี ร้อยละ 73.9 เป็นเพศชาย ร้อยละ 42.0 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 40.4 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 26.1 มีพื้นที่ถือครอง 5-6 ไร่ และ 7-8 ไร่เฉลี่ยพื้นที่ถือครองครอบครัวละ 7.54 ไร่ เกษตรกรปลูกข้าวเฉลี่ยปีละ 4.65 ไร่ โดยปลูกในพื้นที่ตนเองเฉลี่ย 4.45 ไร่ และปลูกในพื้นที่ของผู้อื่นเฉลี่ย 1.13 ไร่ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่ร้อยละ 76.4 มีแรงงานในครัวเรือน 1-2 คน โดยมีแรงงานต่ำสุด 1 คน แรงงานสูงสุด 6 คน แรงงานเฉลี่ย 2.31 คน รายได้ครอบครัวต่อปีของเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 61.3 มีรายได้ระหว่าง 20,001-50,000 บาท โดยมี

รายได้ต่ำสุด 15,000 บาท/ปี สูงสุด 258,000 บาท/ปี และมีรายได้เฉลี่ย 38,830.15 บาท/ปี ส่วนชนิดข้าวที่เกษตรกรบริโภคนส่วนใหญ่ร้อยละ 98.0 คือข้าวเหนียว และร้อยละ 2.0 บริโภคข้าวเจ้า

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกพันธุ์ข้าว และเหตุผลในการเลือกพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูก

ผลการศึกษาพบว่า พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรส่วนใหญ่เลือก เป็นอันดับแรก คือ กข 6 รองลงมา กข 10 ขาวดอกมะลิ 105 สันป่าตอง 1 และ กข 15 ตามลำดับ โดยเหตุผลในการเลือกพันธุ์ข้าวที่อันดับแรกคือ ต้องเป็นพันธุ์ที่ใช้บริโภคในครัวเรือน รองลงมา เป็นพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และดูแลรักษาง่าย เป็นพันธุ์ที่มีราคาสูงในฤดูที่ผ่านมา เป็นพันธุ์ที่มีความต้านทานโรคและแมลงที่ระบาดในพื้นที่ ร้อยละ เป็นพันธุ์ที่หาซื้อพันธุ์ได้ง่ายในท้องถิ่นและมีราคาถูก เป็นพันธุ์ที่มีอายุสั้น เก็บเกี่ยวได้รวดเร็ว และเป็นพันธุ์ดั้งเดิมที่ใช้ปลูกในพื้นที่ ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การปฏิบัติในการปลูกข้าว

ผลการศึกษาพบว่า แหล่งน้ำที่ใช้ปลูกข้าวในฤดูนาปรังส่วนใหญ่ร้อยละ 62.5 ใช้น้ำจากลำห้วยธรรมชาติ รองลงมา ร้อยละ 31.3 ใช้น้ำจากระบบชลประทาน และร้อยละ 6.2 ใช้น้ำจากบ่อดกน้ำตื้น โดยที่เมล็ดพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรใช้ปลูกส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.3 จากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวแพร่ รองลงมา ร้อยละ 30.9 จากแปลงของเกษตรกร ร้อยละ 14.3 จากศูนย์วิจัยข้าวแพร่ ร้อยละ 4.5 จากสหกรณ์การเกษตร และร้อยละ 3.8 จากแหล่งอื่น การเกิดโรคระบาดของข้าวส่วนใหญ่พบว่า ร้อยละ 77.39 เป็นโรคไหม้ รองลงมา ร้อยละ 41.96 โรคขอบใบแห้ง ร้อยละ 21.11 โรคยอดฝักดาบ และร้อยละ 13.82 โรคใบสีส้ม การระบาดของแมลงส่วนใหญ่ ร้อยละ 79.65 คือเพลี้ยไฟ รองลงมา ร้อยละ 76.13 แมลงบัว ร้อยละ 42.21 เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และร้อยละ 3.5 แมลงไม่เคยระบาด หลังจากที่เกษตรกรเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จส่วนใหญ่ ร้อยละ 70.7 ไม่ปลูกพืชอื่นเลย รองลงมา ร้อยละ 16.8 ปลูกข้าวโพด ร้อยละ 8.5 ปลูกถั่วเหลือง และร้อยละ 4.0 ปลูกยาสูบ

ผลการศึกษารูปแบบการปลูกข้าวของเกษตรกรในจังหวัดแพร่ ส่วนใหญ่ ร้อยละ 66.1 ปลูกไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือนและเพื่อจำหน่าย รองลงมา ร้อยละ 31.2 ปลูกเพื่อบริโภคในครัวเรือนเพียงอย่างเดียว และร้อยละ 0.8 ปลูกเพื่อจำหน่าย พันธุ์ข้าวเหนียวฤดูนาปรัง ที่เกษตรกรนิยมปลูก อันดับแรกคือ พันธุ์ กข 6 รองลงมาคือ พันธุ์ กข 10 และพันธุ์ สันป่าตอง 1 ฤดูนาปรัง พันธุ์ข้าวเหนียวที่นิยมปลูกอันดับแรกคือ พันธุ์ สันป่าตอง 1 รองลงมา คือ พันธุ์ กข 10 พันธุ์ข้าวเจ้าที่นิยมปลูกมากที่สุดคือ พันธุ์ กข 15 รองลงมาคือ พันธุ์ ขาวดอกมะลิ 105

ผลการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพส่วนบุคคล สภาพพื้นที่ ราคาข้าวแต่ละพันธุ์ และชนิดพืชที่ปลูกหลังฤดูทำนา กับการเลือกพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการเลือกพันธุ์ข้าว ผลการศึกษาพบว่า การเลือกพันธุ์ข้าว กข 6 , กข 10 , สันป่าตอง 1 และข้าว ขาวดอกมะลิ 105 เพศชาย กับเพศหญิง การเลือกพันธุ์ข้าวไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนข้าวพันธุ์ สันป่าตอง 1 และ กข 15 เพศชาย กับเพศหญิงการเลือกพันธุ์ข้าวแตกต่างกัน โดยเพศหญิง จะเลือกพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกมากกว่าเพศชาย

ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการเลือกพันธุ์ข้าว ผลการศึกษาพบว่า การเลือกพันธุ์ข้าว กข 6 และ กข 10 อายุที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อการเลือกพันธุ์ข้าว ส่วนข้าว สันป่าตอง 1 , ขาวดอกมะลิ 105 และ กข 15 อายุมีผลต่อการเลือกพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูก โดยเกษตรกรที่มีอายุมากกว่า 50 ปี จะเลือกมากกว่าเกษตรกรที่มีอายุต่ำกว่า 50 ปี

ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับการเลือกพันธุ์ข้าว ผลการศึกษาพบว่า การเลือกพันธุ์ข้าว พันธุ์ กข 6 , กข 10 , ขาวดอกมะลิ 105 และ กข 15 การศึกษามีผลทำให้การเลือกพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกแตกต่างกัน โดยเกษตรกรที่มีการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่าจะเลือกมากกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาดำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า

ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ปลูกกับการเลือกพันธุ์ข้าว ผลการศึกษาพบว่า การเลือกข้าว พันธุ์ กข 6, สันป่าตอง 1, ขาวดอกมะลิ 105 และ กข 15 พื้นที่ปลูกข้าวของเกษตรกรแต่ละรายมีผลทำให้การเลือกพันธุ์ข้าวที่ปลูกแตกต่างกัน โดยเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกข้าวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ จะเลือกพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกมากกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกข้าว 5 ไร่ ส่วนการเลือกข้าว พันธุ์ กข 10 เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกข้าวมากกว่า 5 ไร่ จะเลือกพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกมากกว่าเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกข้าวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานในครอบครัวกับการเลือกพันธุ์ข้าว ผลการศึกษาพบว่า การเลือกพันธุ์ข้าว พันธุ์ กข 15 แรงงานในครอบครัวไม่มีผลต่อการเลือกพันธุ์ข้าว ส่วนการเลือกข้าว พันธุ์ กข 6 , สันป่าตอง 1 และขาวดอกมะลิ 105 เกษตรกรที่มีแรงงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 คน จะเลือกพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกมากกว่าเกษตรกรที่มีแรงงานมากกว่า 3 คน และข้าวพันธุ์ กข 10 เกษตรกรที่มีแรงงานมากกว่า 3 คน จะเลือกพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกมากกว่าเกษตรกรที่มีแรงงานน้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 คน

ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครอบครัวต่อปีของเกษตรกรกับการเลือกพันธุ์ข้าว ผลการศึกษาพบว่า การเลือกพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูก พันธุ์ กข 6 , กข 10, สันป่าตอง 1, ขาวดอกมะลิ 105 และข้าว กข 15

เกษตรกรที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท/ปี จะเลือกพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกมากกว่าเกษตรกรที่มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท/ปี

ความสัมพันธ์ระหว่างชนิดข้าวที่บริโภคกับการเลือกพันธุ์ข้าว ผลการศึกษาพบว่า ชนิดข้าวที่เกษตรกรบริโภคไม่มีผลต่อการเลือกพันธุ์ข้าว

ความสัมพันธ์ระหว่างการเกิดโรคระบาดข้าวกับการเลือกพันธุ์ข้าว ผลการศึกษาพบว่า การเกิดโรคระบาดของข้าว มีผลต่อการเลือกพันธุ์ข้าว คือ ถ้าเกิดโรคระบาดของข้าวรุนแรง เกษตรกรจะมีการเลือกพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกมาก ถ้าเกิดโรคระบาดข้าวแต่ไม่รุนแรง เกษตรกรจะมีการเลือกพันธุ์ข้าวปานกลาง และถ้าไม่เกิดโรคระบาดเลย เกษตรกรจะมีการเลือกพันธุ์ข้าวน้อย

ความสัมพันธ์ระหว่างการเกิดแมลงศัตรูข้าวกับการคัดเลือกพันธุ์ข้าว ผลการศึกษาพบว่า การระบาดของแมลงศัตรูข้าว มีผลต่อการเลือกพันธุ์ข้าว คือ ถ้าเกิดแมลงศัตรูข้าวระบาดรุนแรง เกษตรกรจะมีการเลือกพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกมาก ถ้าเกิดแมลงศัตรูข้าวระบาดไม่รุนแรง เกษตรกรจะมีการเลือกพันธุ์ข้าวปานกลาง และถ้าแมลงศัตรูไม่ระบาดเลย เกษตรกรจะมีการเลือกพันธุ์ข้าวน้อย

ความสัมพันธ์ระหว่างราคาข้าวกับการเลือกพันธุ์ข้าวที่ปลูก ผลการศึกษาพบว่า การเลือกพันธุ์ข้าว กข 6 ราคาข้าวไม่มีผลต่อการเลือกพันธุ์ข้าว ส่วน ข้าวพันธุ์ กข 10 สันป่าตอง 1 ขาวดอกมะลิ 105 และ กข 15 ราคาข้าวมีผลต่อการเลือกพันธุ์ข้าว โดย ถ้าราคาข้าวต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 บาท / กิโลกรัม เกษตรกรจะมีการเลือกพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกมากกว่าราคาข้าว สูงกว่า 10 บาท / กิโลกรัม

ความสัมพันธ์ระหว่างการปลูกถั่วเหลืองหลังเกี่ยวข้าวกับการเลือกพันธุ์ข้าวที่ปลูก ผลการศึกษาพบว่า การปลูกถั่วเหลืองหลังเกี่ยวข้าว ไม่มีผลต่อการเลือกพันธุ์ข้าว

ความสัมพันธ์ระหว่างการปลูกข้าวโพดหลังเกี่ยวข้าวกับการเลือกพันธุ์ข้าว ผลการศึกษาพบว่า การปลูกข้าวโพดหลังเกี่ยวข้าวมีความสัมพันธ์กับการเลือกพันธุ์ข้าว คือ ถ้าหลังเกี่ยวข้าวเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพด จะมีการเลือกพันธุ์ข้าวน้อยกว่าเกษตรกรที่ไม่ปลูกข้าวโพดหลังเกี่ยวข้าว

ความสัมพันธ์ระหว่างการปลูกยาสูบหลังเกี่ยวข้าวกับการเลือกพันธุ์ข้าว ผลการศึกษาพบว่า การปลูกยาสูบหลังเกี่ยวข้าวมีความสัมพันธ์กับการเลือกพันธุ์ข้าว คือ ถ้าหลังเกี่ยวข้าวเกษตรกรที่ปลูกยาสูบจะเลือกพันธุ์ข้าว มากกว่าเกษตรกรที่ไม่ปลูกยาสูบหลังเกี่ยวข้าว

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปลูกข้าวของเกษตรกรในจังหวัดแพร่

ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปลูกข้าวของเกษตรกรในจังหวัดแพร่ พบว่า เกษตรกรประสบกับปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำที่จะใช้ในการปลูกข้าว โดยเฉพาะฤดูแล้ง ต้นทุนการปลูกข้าวสูง เพราะมีการใช้ปัจจัยการผลิตจำนวนมาก เช่น ปุ๋ย สารเคมี ค่าจ้างแรงงาน รวมทั้งเกษตรกรประสบกับปัญหาการระบาดของโรคและแมลง ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดีที่จะใช้ในการปลูก และหลังจากเกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วนำไปจำหน่ายให้กับพ่อค้า ราคาที่ได้ไม่แน่นอน มีราคาต่ำ และพ่อค้าคนกลางใช้ช่องว่างของระบบกลไกตลาดกดราคา

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวต้องการให้เจ้าหน้าที่ช่วยเหลือในด้านขุดลอกคลองส่งน้ำ สำรวจพื้นที่เพื่อสร้างอ่างเก็บน้ำเพิ่ม จัดหาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย สารเคมีป้องกันกำจัดโรคแมลง ที่มีราคาถูกไว้บริการให้เฉพาะเกษตรกร ให้นักวิชาการที่มีความรู้ ความชำนาญด้านข้าวอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร ในด้านการป้องกันกำจัดโรคและแมลง รวมทั้งให้หน่วยงานที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ ผลิตเมล็ดพันธุ์ให้มีปริมาณเพียงพอตรงตามพันธุ์ที่เกษตรกรต้องการ และให้รัฐบาลประกันราคาข้าวก่อนการเก็บเกี่ยวทุกปี โดยจัดหาจากรับจำนำข้าวให้ครอบคลุมพื้นที่การปลูกข้าว

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดแพร่ตัดสินใจเลือกพันธุ์ข้าวแต่ละพันธุ์ที่ปลูกนั้น มีหลายปัจจัยด้วยกัน ซึ่งสามารถอภิปรายผลดังนี้

พันธุ์ กข 6 เป็นพันธุ์ที่เกษตรกรในจังหวัดแพร่เลือกปลูกมากที่สุด เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่บริโภคข้าวเหนียว ซึ่งพันธุ์ กข 6 เป็นข้าวเหนียวที่มีคุณภาพดี เมื่อนึ่งสุก นุ่ม หอม ประกอบกับเหตุผลอันดับแรกในการเลือกพันธุ์ข้าวคือเป็นพันธุ์ที่บริโภคในครัวเรือน รองลงมาคือเป็นพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ซึ่ง ข้าวพันธุ์ กข 6 มีลักษณะเด่นคือ ทนแล้ง และพื้นที่ของจังหวัดแพร่บางส่วนแห้งแล้งสามารถปลูกข้าวได้เฉพาะนาปีเท่านั้น หลังจากเก็บเกี่ยวข้าวส่วนใหญ่จะไม่ปลูกพืช และบางส่วนปลูกถั่วเหลือง ถ้าเกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์ กข 6 จะไม่มีผลต่อพืชที่ปลูกหลังฤดูทำนาแต่อย่างใด ยกเว้นปลูกยาสูบเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากข้าวพันธุ์ กข 6 มาจากพันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 ซึ่งถ้าปลูกติดต่อกันนานๆหลายปีโดยที่ไม่มีการตรวจตัดพันธุ์อื่นที่ปนอาจทำให้ข้าวกลายเป็นพันธุ์ได้ ดังนั้นควรตรวจตัดพันธุ์ปนในแปลงนาทุกปี หรือไม่ต้องเปลี่ยนเชื้อพันธุ์ใหม่

พันธุ์ กข 10 เป็นพันธุ์ที่เกษตรกรเลือกมากเป็นอันดับสองรองจาก พันธุ์ กข 6 เป็นข้าวเหนียวไม่ไวต่อช่วงแสง อายุการเก็บเกี่ยวสั้น ให้ผลผลิตสูง คุณภาพข้าวสุกนึ่ง นุ่ม สามารถปลูกได้ทั้งฤดูนาปี และนาปรัง จากการศึกษาพบว่า พื้นที่ที่ปลูกข้าวสุบหลังการเก็บเกี่ยวข้าว เกษตรกรนิยมปลูกมาก ถึงแม้จะมีลักษณะค่อนข้างอ่อนแอต่อโรคไหม้ซึ่งเป็นโรคที่พบมากที่สุดในพื้นที่จังหวัดแพร่ และไม่ต้านทาน เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ซึ่งพบมากเป็นอันดับสอง รองจากเพลี้ยไฟ แต่เกษตรกรยังนิยมปลูก เนื่องจากเป็นแหล่งที่โรคและแมลงไม่ระบาด และหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวสามารถปลูกข้าวสุบได้ทันต่อเวลา รวมทั้งการปลูกข้าวสุบสามารถทำรายได้ให้กับเกษตรกรมากกว่าการปลูกข้าวพันธุ์ สันป่าตอง 1 เป็นพันธุ์ที่เกษตรกรเลือกเป็นอันดับสี่ เป็นข้าวเหนียวไม่ไวต่อช่วงแสง อายุการเก็บเกี่ยวสั้น ให้ผลผลิตสูงต้านทานต่อโรคและแมลงได้ดีกว่าทุกพันธุ์ คุณภาพข้าวสุกนึ่ง จะดีกว่า พันธุ์ กข 6 และ กข 10 ทำให้เกษตรกรไม่ค่อยนิยมปลูกเพื่อบริโภค แต่จะนิยมปลูกเพื่อจำหน่าย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าฤดูนาปรัง ซึ่งเป็นฤดูที่เกษตรกรในจังหวัดแพร่ส่วนใหญ่ปลูกข้าวเพื่อจำหน่าย นิยมปลูกมากเป็นอันดับหนึ่งมากกว่าพันธุ์ กข 10 เพราะมีความต้านทานโรคและแมลงได้ดี และดูแลรักษาง่าย

พันธุ์ ข้าวดอกมะลิ 105 เป็นพันธุ์ที่เกษตรกรเลือกเป็นอันดับสาม รองจากพันธุ์ กข 6 กข 10 เป็นข้าวเจ้าไวต่อช่วงแสง ปลูกได้เฉพาะฤดูนาปีเท่านั้น คุณภาพการหุงต้ม นุ่ม และมีกลิ่นหอมกว่าข้าวพันธุ์ กข 15 จากการศึกษาพบว่าเหตุผลที่เกษตรกรในจังหวัดแพร่เลือกปลูกน้อย เนื่องจากเป็นพันธุ์ที่เกษตรกรไม่นิยมบริโภค และพื้นที่ปลูกข้าวของเกษตรกรมีน้อยเฉลี่ยเพียง 4.65 ไร่ ไม่เพียงพอที่จะปลูกข้าวหลายชนิดพันธุ์ได้ แต่เนื่องจากเป็นพันธุ์ที่มีราคาสูง กว่าพันธุ์อื่น ประกอบกับพื้นที่ของเกษตรกรบางรายเป็นที่ลุ่มน้ำท่วมถ้าปลูกพันธุ์ กข 6 ซึ่งมีลักษณะหักล้มง่าย จะทำให้ในขณะกำลังออกรวง ถ้าถูกพายุพัดจะทำให้ต้นข้าวล้ม สภาพเช่นนี้ไม่เหมาะกับการปลูกข้าวพันธุ์อื่น แต่พันธุ์ ข้าวดอกมะลิ 105 ซึ่งมีลำต้นแข็งไม่ล้มง่ายสามารถปลูกได้ ดังนั้นจึงมีเกษตรกรบางส่วนนิยมปลูก

พันธุ์ กข 15 เป็นพันธุ์ที่เกษตรกรเลือกเป็นอันดับสุดท้าย เป็นข้าวเจ้าไวต่อช่วงแสง ปลูกได้เฉพาะฤดูนาปี คุณภาพการหุงต้ม นุ่ม แต่มีกลิ่นหอมน้อย อายุการเก็บเกี่ยวสั้นกว่า พันธุ์ข้าวดอกมะลิ 105 ราคาจำหน่ายสูงกว่าข้าวเหนียว ปลูกในที่ลุ่มได้ เช่นเดียวกับพันธุ์ ข้าวดอกมะลิ 105 จึงทำให้มีเกษตรกรในจังหวัดแพร่บางส่วนนิยมปลูก

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษา พบว่าเหตุผลอันดับแรกเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดแพร่ตัดสินใจเลือกส่งเสริมสหกรณ์, กรม. จะมีราคาสูงกว่าก็ตาม เกษตรกรยังคงเลือกปลูกมากกว่าพันธุ์อื่น ประกอบกับพื้นที่ถือครองและพื้นที่ปลูกข้าวของเกษตรกรมีน้อย ไม่เพียงพอที่จะปลูกข้าวเพื่อจำหน่ายอย่างเดียว ดังนั้น หน่วยงานที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ในจังหวัดแพร่ ได้แก่ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวแพร่ ศูนย์วิจัยข้าวแพร่ และสหกรณ์การเกษตร ควรกำหนดเป้าหมายการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร คือ พันธุ์ กข 6 ควรมีเป้าหมายการผลิตมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ กข 10 ขาวดอกมะลิ 105 สันป่าตอง 1 และ กข 15 ตามลำดับ

2. เกษตรกรบางรายหลังจากเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จ ปลูกยาสูบ ซึ่งจะปลูกในช่วงเดือนพฤศจิกายน และการเลือกพันธุ์ข้าวส่วนใหญ่จะเป็นพันธุ์ กข 10 ซึ่งมีอายุเก็บเกี่ยวสั้น สามารถปลูกยาสูบได้ทันต่อเวลา แต่เนื่องจากข้าวพันธุ์ กข 10 ไม่ต้านทานต่อโรคไหม้ และเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ถ้าเกิดโรคและแมลงระบาดในพื้นที่ ควรเปลี่ยนพันธุ์ที่มีความต้านทาน ซึ่งได้แก่ พันธุ์ สันป่าตอง 1 แทน

3. หน่วยงานของรัฐควรให้ความสนใจในด้านการฝึกอบรมเกษตรกรเพิ่มความรู้ให้กับเกษตรกรในเรื่องเกี่ยวกับโรคและแมลง ให้มาก และครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัดแพร่ รวมทั้งสำรวจพื้นที่เพื่อสร้างอ่างเก็บน้ำ และเพิ่มปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำที่มีอยู่ให้มากขึ้น ซึ่งปัญหาเรื่องน้ำเป็นปัญหาเดิมๆที่เกษตรกรในจังหวัดแพร่ประสบมาโดยตลอด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นพรัตน์ (2546) กล่าวว่า แหล่งน้ำเพื่อชลประทานในจังหวัดแพร่มีไม่เพียงพอ รวมทั้งขาดแคลนแหล่งกักเก็บน้ำที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากแหล่งน้ำเหล่านี้ไม่สามารถกักเก็บน้ำได้ปริมาณที่มากเพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการเลือกพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกของเกษตรกรในจังหวัดแพร่ ทุกๆ 5 ปี เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ให้กับหน่วยงานที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ที่จะผลิตเมล็ดพันธุ์ได้ตรงกับความต้องการของเกษตรกรทั้งชนิดพันธุ์และปริมาณ
2. หน่วยงานที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวควรมีการศึกษาการเลือกพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกของเกษตรกรในจังหวัดใกล้เคียง โดยเฉพาะจังหวัดที่หน่วยงานนั้นๆ รับผิดชอบ ซึ่งจะส่งผลต่อเป้าหมายการผลิตและปริมาณการจำหน่าย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved